

Косенко О. І.

старший викладач кафедри
технологій і дизайну,
Українська інженерно-педагогічна академія

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СТРУКТУРНОГО АНАЛІЗУ ХУДОЖНЬОЇ СИСТЕМИ “КОЛЕКЦІЯ”

Анотація. У статті розглядається специфіка застосування методу структурного аналізу форми до системних об'єктів дизайну одягу, зокрема до художньої системи “колекція”. Розглядаються методологія структурного аналізу, а також можливості застосування даного методу в проектній діяльності.

Ключові слова. Структура колекції одягу, метод структурного аналізу, базова форма колекції.

Анотация. Косенко О.И. Особенности проведения структурного анализа художественной системы “коллекция”. В статье рассматривается специфика применения метода структурного анализа формы к системным объектам дизайна одежды, в частности, к художественной системе “коллекция”. Рассматриваются методология структурного анализа, а также возможности применения данного метода в проектной деятельности.

Ключевые слова. Структура коллекции одежды, метод структурного анализа, базовая форма коллекции.

Summary. Kosenko O. On conducting the structural analysis of “collection” art system. In the present paper we consider the application of structural form analysis to system design objects and, in particular, to “collection” art system. We discuss the methodologies of structural analysis, as well as the applications of this method in design.

Keywords. Structure of fashion collection, structural analysis, base form of collection.

Формулювання проблеми. Під структурним аналізом розуміють «розчленування явища або процесу на складові частини (деякі властивості, ознаки і т. ін.) та різнобічне вивчення їх взаємодії у структурі» [4, с. 181]. Як метод, структурний аналіз застосовують до структури форми костюму як системного об'єкту дизайну для вивчення закономірностей її розвитку у часі та просторі.

Художня система “колекція” також є системним об'єктом дизайну, проте аналіз колекцій має ряд особливостей у порівнянні з аналізом одиничних об'єктів дизайну. В першу чергу ці особливості виходять з розуміння колекції як цілісного твору, цілісної системної одиниці, що обумовлює необхідність аналізу всіх її елементів та взаємозв'язків між ними у їх єдності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що метод структурного аналізу активно використовується теоретиками дизайну для дослідження закономірностей еволюції художніх систем, зокрема, костюму. Козлова Т. В. виявляє циклічний характер зміни структур форм костюму (якісний та кількісний) і на підставі цього визначає цикли моди [2].

Кузнєцова М.М. виділяє композиційно-стильові структури жіночого костюму останньої третини ХХ - початку ХХІ століть. Вчена демонструє можливості методу структурного аналізу на прикладі роботи над композиційно-стильовою структурою жіночого костюму у творчості Ів Сен Лорана. Її дослідження включає аналіз: колористичного рішення моделей; моделей, створених за мотивами образотворчого мистецтва; композиційно-стильової структури моделей класичного напрямку; брючних костюмів для вечора; смокінгів; вечірніх суконь з колекцій от-кутюр; композиційно-стильової структури моделей фольклорного спрямування; композиційно-стильової структури моделей форменого напрямку. [4]

Наведені вище приклади демонструють, що метод структурного аналізу дозволяє вивчати закономірності розвитку форми за персоналіями, сезонами, напрямками дизайну, асортиментними групами, обраним часовим проміжком. Ці дослідження засновані на матеріалах вибірки костюмних форм за певним критерієм, але відсутні дослідження структур художніх систем формотворення, які являють собою єдність костюмних форм і взаємозв'язків між ними. Ця обставина обґрунтовує актуальність даної роботи та визначає її мету: виявити особливості застосування методу структурного аналізу форми до художньої системи «колекція».

Роботу виконано за планом НДР кафедри «Технологій і дизайну» Української інженерно—педагогічної академії № ФН-11-1 “Проектування стилю людини з урахуванням можливостей цифрових технологій”.

Результати роботи. Метод структурного аналізу дозволяє виявити структуру форми моделей колекції та систему зв'язків між ними на різних рівнях композиційного опрацювання колекції. Певне абстрагування, що передбачає цей метод, дає змогу об'єктивно оцінити принципи організації форми моделей колекції та виявити механізми її розвитку. Розвиток форми передбачає певні послідовні стадії: зародження, досягнення піку свого розвитку та перехід у нову форму. Про-

Надійшла до редакції 11.12.2012

цес розвитку (еволюціонування форми) допускає, в свою чергу, її вибірковість всередині колекції.

Для дослідження процесу розвитку та вибірковості форми всередині колекції необхідно виявити критерії відбору ілюстративного матеріалу. Специфічні вимоги до вибору ілюстративних матеріалів обумовлені двоїстою специфікою художньої системи “колекція”. З одного боку, оскільки колекція, як домінуюча система, включає підсистеми нижчого ієрархічного порядку, то необхідно досліджувати всі моделі колекції. З іншого боку, специфіка художньої складової системи “колекція” вимагає звертати увагу на послідовність розташування моделей в структурі показу колекції і врахувати її під час дослідження. Безумовним критерієм вибору ілюстративного матеріалу є також якість зображення та доступні ракурси моделей одягу.

Серед відомих видів професійної фото- та відеозйомки зйомки (подіумна, рекламна, студійна, зйомка для каталогів інтернет-магазинів) в повній мірі даним критеріям відповідають подіумні знімки. [1]. Безумовною перевагою подіумних фотографій є їх доступність, а також висока професійна якість зображень.

На подіумних знімках моделі колекції представлені у певній послідовності. Ця послідовність не випадкова, а визначається структурою самої колекції. Продумана послідовність представлення моделей колекції публіці сприяє поетапному розкриттю концепції колекції. Таку позицію поділяє і Плешкова. Дослідниця говорить про наявність зв'язку між художньою концепцією показу колекції та концепцією самої художньої системи: “Концепція колекції безпосередньо впливає на режисуру підсумкової презентації” при цьому “художня концепція може мати видовищний характер і виражатися в організації пластичної форми за допомогою декоративних прийомів” [5, с. 30].

Нехтування послідовністю аналізу моделей колекції, виключення окремих костюмів, а також спроба скласти уявлення про колекцію за окремими її моделями, може викривити підсумкову картину дослідження художньої системи: “Як кожен кадр фільму має свою композицію і несе певну інформацію, але не показує розвиток сюжету, так і в кожному костюмі колекції утворюється стилістична ідея автора, але не втілюється задум колекції, тобто, уявлення про роботу модельєра буде неточним, якщо оцінювати його колекцію по одній моделі” [3, с. 73].

Наведені вище аргументи свідчать про необхідність аналізувати всі моделі колекції в послідовності, запропонованій під час її подіумної презентації.

Одночасна робота з усіма моделями колекції надає гарні можливості для порівняння моделей між собою. Метод порівняння включає в себе наступні етапи:

- а) вивчення порівнюваних моделей колекції окремо, відповідно до обраної послідовності;
- б) порівняння виявлених ознак з позицій їх подібності та відмінності;
- в) оцінку результатів.

Процес порівняння моделей колекції передбачає певний рівень уніфікації порівнюваних об'єктів. При проведенні структурного аналізу колекції ми вважаємо доцільним уніфікувати фігуру людини (манекенниці)

за допомогою єдиної модульної сітки. Абстрагування від індивідуальних особливостей фігур манекенниць вбачається можливим завдяки тому, що представниці цієї професії проходять суворий відбір, що включає, серед іншого, і критерій відповідності певному антропометричному еталону (зріст; вага; обхвати грудей, талії, стегон; співвідношення довжини ніг до довжини всієї і т.ін.). До модульної сітки для проведення структурного аналізу необхідно закласти типові пропорції сучасних манекенниць, а основні горизонталі співвіднести до конструктивних ліній жіночої фігури.

Прив'язка модульної сітки до пропорцій жіночої фігури дозволяє виявити зв'язок костюмних форм колекції із фігурою людини. В свою чергу, проведення структурного аналізу на єдиній для всіх моделей модульній сітці дозволяє порівнювати моделі колекції між собою, а також кожну окрему модель співвідносити із цілісною картиною.

Метод структурного аналізу дозволяє виявити базову форму колекції. Базова форма може бути отримана шляхом “нашарування вихідних форм” на єдину модульну фігуру-схему. В результаті такого “нашарування” одні структурні лінії посилюються, в той час як інші “розчиняються”, завдяки чому вдається виділити закладену в колекції структуру форми костюму, що є вихідною для всіх подальших її варіацій. Подібні варіації можуть проявлятися у подальших колекціях однієї з ліній бренду, в колекціях, що розвивають єдину модну тенденцію, в колекціях нижчої цінової категорії.

В залежності від типу колекції, її концепції та засобів композиційно-художнього формоутворення можливий варіант виокремлення кількох базових форм всередині колекції, при чому кожна базова форма буде відповідати певному блоку колекції та повною мірою - всім ознакам базової форми. Зазначимо, що метод структурного аналізу є єдиним науковим методом, що дозволяє визначити базову форму колекції.

Для отримання повної картини про закономірності розвитку та функціонування форми костюму доцільно проводити дослідження костюму на матеріально-декоративному, конструктивному, колористичному або пластичному рівнях, виділяючи відповідні для кожного рівня прийоми гармонізації композиції костюму. Метод структурного аналізу форми костюму дає таку можливість. Аналогічним чином можна досліджувати різні рівні композиційного опрацювання моделей колекції, враховуючі певну специфіку такої роботи. Розглянемо її на прикладі аналізу колористичного рішення колекції.

Досліджуючи колорит колекції, важливо розрізнити задачі (ступінь детальності) такого аналізу та виділити відповідні етапи. Наприклад, поряд із повною картою кольорів усіх моделей колекції, яка включає базові, актуальні та допоміжні кольори, можна виділити окремо її складові.

До базової групи ми відносимо кольори, що домінують за кількістю у моделях колекції і в той же час є невід'ємною частиною “авторської палітри” дизайнера.

До допоміжних кольорів ми відносимо ті, що виникли у палітрі колекції виключно для підтримки

актуальної кольорової гами чи перейшли у новий сезон з попереднього.

До групи актуальних кольорів ми відносимо найбільш актуальні та свіжі відтінки, які і будуть характеризувати модний сезон.

За аналогією із кольором можна вивчати й інші рівні композиційного опрацювання колекції, враховуючи, що всі показники проходять кілька стадій розвитку всередині колекції: від моменту зародження через пік до переходу у нові форми (якості). Використовуючи цю інформацію можна виділити тематичні блоки всередині колекції.

Застосовуючи метод структурного аналізу форми костюму до всієї колекції, як до цілісного об'єкту дизайну, можна, за аналогією із костюмом [4], виокремити художню структуру колекції — цілісну знакову стійку конструкцію, в якій вираження стилісового змісту моделей колекції визначається стійкою композиційною схемою.

Дані структурного аналізу колекції доцільно застосовувати не тільки у аналітичних та прогностичних цілях, але й безпосередньо у проектній діяльності. Це твердження підтверджує також Кузнецова М.М.: «Художня структура стає еталоном («кодом») для впізнавання костюму схожого типу. В сферах авторського проектування костюму розробляються композиційно-стильові рішення (або «коди») костюму, які потім експлуатуються компаніями масового виробництва одягу» [4, с. 120].

Висновки. Особливості проведення структурного аналізу художньої системи “колекція” визначаються сутністю колекції як об'єкту дизайну, цілями дослідження, а також методологією.

Так, при проведенні структурного аналізу колекція має розглядатися як цілісний твір. Необхідно проводити аналіз усіх моделей колекції у тій послідовності, яка була передбачена під час подумної демонстрації колекції. Використання єдиної модульної сітки дає можливість порівнювати моделі колекції між собою.

Аналіз різних рівнів композиційного опрацювання моделей колекції дозволяє виявити художню структуру колекції, а також виокремити її тематичні блоки. Унікальність методу структурного аналізу полягає у тому, що він дозволяє виділити базову форму колекції.

Подальші наукові дослідження можуть бути пов'язані із автоматизацією методу структурного аналізу колекції за допомогою сучасних комп'ютерних технологій. Зокрема, сучасні алгоритми аналізу зображень та датамайнінгу дозволяють швидко і з високою точністю обробляти великі масиви зображень та знаходити їх структуру.

Література:

1. Косенко О.І. Аналіз графічних матеріалів для проведення структурного аналізу костюму у художній системі “колекція” - Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв [Текст]: зб. Наук. пр./за ред. Даниленко В.Я. - Х.: ХДАДМ, 2011. - 216 с. (Мистецтвознавство: № 1), с. 17 — 21
2. Козлова Т.В. Художественное проектирование костюма. – М.: Легкая и пищевая промышленность, 1982. – 144с., ил
3. Козлова Т.В., Ильчичева Е.В. Стиль в костюме XX века. Учебное пособие для ВУЗов. - М.: МГТУ им. А.Н. Косыгина, 2003. - 160 с.
4. Кузнецова М.М. Художественная структура авторского женского костюма в проектной культуре последней трети XX — начала XXI вв.: дис. канд. искусствоведения; Санкт-Петербургский государственный университет технологии и дизайна. – Санкт-Петербург, 2010. – 288 с.
5. Плешкова И.С. Концептуальное направление в дизайне одежды XX — начала XXI вв.: дис. канд. искусствоведения: 17.00.06; Санкт-Петербургский государственный университет технологии и дизайна. – Санкт-Петербург, 2010. – 200 с.